

málini povaze rozhodnutí rozsudkem, nezdá se býti důvodu k odchýlnému upravení odvolací lhůty. Opravným prostředkem by samozřejmě i v tomto případě bylo odvolání, ne recurs.¹³⁰⁾

Proti rozsudku ohledně reposice a zastavení rušení držby budíž obnova pokračování vyloučena. § 581. posl. odst. uh. civ. ř. s. (Vyplývá to z provisornosti possessorní ochrany.)

JUDr. K. Koržanský:

Čsl. státné občanstvo.

II. Nabyvanie a pozbyvanie čl. státného občanstva podľa zásad mierových smlúv.

Dľa ustanovení § 1. a § 2. úst. zákona zo dňa 9. apríla 1920, č. 236. Sb. z. a n. bola riešená československá státna príslušnosť osôb, majúcich domovské právo, prípadne stále bydlisko na území Československej republiky jednostranne bez jakéhokoľvek prejavu vôle súčasťených osôb.

Aby však niektoré osoby z ohľadu na ich národnostné, hospodárske a rodinné vzťahy k určitému územiu neboly nútené prislúchať do štátu, s ktorým ho také vzťahy neviažu, boly do mierových smlúv pojaté zásady, dľa ktorých takým osobám za istých podmienok bolo poskytnuté právo voliť si príslušnosť inú, než ktorú nadobudly na základe svojej domovskej príslušnosti, prípadne svojho riadneho bydlíša. Toto poskytnutie práva na voľbu (opciiu) iného štátného občanstva vytvorilo súčasne pre dotyčnú osobu právny nárok, a osobe, ktorá taký svoj opčný nárok v stanovenej lehote u príslušného úradu uplatnila a ho aj vecne odôvodnila, muselo byť uznané štátné občanstvo štátu, v prospech ktorého optovala a štát, ktorého príslušníkom sa stala na základe jej domovskej príslušnosti, prípadne stáleho bydlíša, nemohol ju viac za svojho príslušníka považovať.

Na základe mierových smlúv ujednané podmienky pre opciiu štátného občanstva boly úplne pojaté do úst. zákona zo dňa 9. apríla 1920, č. 236. Sb. z. a n.

Dľa § 4. úst. zákona zo dňa 9. apríla 1920, č. 236. Sb. z. a n. *iné státné občanstvo, než im podľa ustanovení odst. 1. tohoto zákona prislúcha, môžu si zvoliť (optovať):*

1. *Státni občania, uvedení v § 1. odst. 1., pokiaľ mali priamo predtým, než sa stali príslušníkmi niektorej obce v území, uvedenom v § 1., odst. 1., domovské právo v inej časti niekdajšieho mocnárstva Rakúsko-Uhorského, ležiacej mimo obvod Československej republiky.*

2. *Cudzozemci, ktorí mali domovské právo na území, uvedenom v § 1., odst. 1. a nadobudnúť potom bezprostredne domovské práva v inej obci bývalého mocnárstva Rakúsko-Uhorského, ležiacej mimo obvod Československej republiky a terajšieho štátu Rakúskeho a Uhorského, stali sa státnymi občanmi štátu, v ktorého hraniciach leží terajšia obec domovská.*

Optovať možno v prepadnej lehote jedného roku a to v prípade 1. v prospech štátu, na ktorého území leží bývalá obec domovská, a v prípade 2. v prospech Československej republiky.

Tieto ustanovenia boly vydané na základe čl. 78. mierovej smluvy St. Germaínskej a čl. 63. mierovej smluvy Trianonskej.

Dľa uvedených ustanovení mohly osoby, ktoré dľa § 1. č. 1. úst. zákona zo dňa 9. apríla 1920, č. 236. Sb. z. a n. staly sa československými štátnymi občanmi, v lehote 1 roku, t. j. v dobe do 15. júla 1921 včetně opto-

¹³⁰⁾ Výjimku by činil pouze recurs proti rozsudku, vztahující se jen na útraty, dle zákona ze dne 2. VII. 1924, č. 164. Sb. z. a n.

vať štátne občianstvo rakúske, uhorské, poľské, rumunské, kráľ. S. H. S. a italské, pokiaľ priamo predtým, než v dobe do 1. januára 1910 nadobudli domovskú príslušnosť na území Československej republiky, boli domovským právom príslušné do niektorej bývalej rakúskej alebo uhorskej obce, ležiacej v terajšom Rakúsku, Uhorsku, Poľsku, Rumunsku, kráľ. S. H. S. alebo v Talii a mohli optovať štátne občianstvo štátu, v ktorom dotyčná bývalá domovská obec leží.

Naopak osoby, ktoré do 28. októbra 1918 boli rakúskymi alebo uhorskými štátnymi občianmi a následkom toho, že mali naposledy domovskú príslušnosť mimo územie Československej republiky, staly sa štátnymi občianmi Poľska, Rumunska, kráľ. S. H. S. alebo Talie, mohli v dobe do 15. júla 1921 včetne optovať čl. štátne občianstvo, pokiaľ priamo predtým, než nadobudli domovskú príslušnosť v býv. rakúskom alebo uhorskom území mimo územia Československej republiky boli domovským právom príslušné do niektorej obce, ležiacej na území Československej republiky. Československého štátneho občianstva podľa tohoto ustanovenia nemohli optovať osoby, ktoré naposledy mali domovské právo v obci terajšieho Rakúska alebo terajšieho Uhorska.

Podmienkou pre opciu podľa uvedených ustanovení je, že osoba, o ktorú sa jedná, mala domovskú príslušnosť v inej obci, než má v dobe platnosti zákona. Predpokladom je zmena domovskej príslušnosti a nemožno to vykladať, jako to robí nariadenie uhorského veškerého ministerstva č. 6500/1921 M. E. § 3., dľa ktorého stačí, keď dotyčná domovská obec predtým náležala Uhorsku a teraz náleží Československu, a že preto na pr. osoba, ktorá od narodenia je domovským právom príslušná do Košíc, má podľa čl. 63. Trianonskej smluvy (§ 4. č. 1. úst. zákona č. 236/20) opčný nárok v prospech Uhorska preto, lebo predtým než Košice staly sa súčasťou Československa, mala domovskú príslušnosť v Košiciach, ktoré náležaly Uhorsku.

Opčná lehota podľa § 4. č. 1. a 2. bola stanovená tak pre bývalých rakúskych jako i pre bývalých uhorských štátnych občianov do 15. júla 1921. Prax však bez ohľadu na to predsa berie ohľad na vstúpenie v platnosť Trianonskej smluvy a akceptuje opčné prehlásenia v prospech Uhorska podľa čl. 63. Trianonskej smluvy, vykonané v dobe do 25. júla 1922 včetne.

Dľa čl. III. bod 2. rozhodnutia konferencie veľvyslancov v Paríži zo dňa 28. júla 1920:

Osoby staršie 18 rokov, získavajúc plným právom poľské alebo československé štátne občianstvo v smysle bodu 1., budú mať možnosť behom jedného roku, počínajúc dnešným dňom optovať pre príslušnosť československú alebo poľskú.

Pokiaľ sa týče osôb, ktoré nadobudli domovského práva na území Tešínska, Oravy alebo Spiša po 1. januári 1914, alebo ktoré, anižby tam mali domovské právo, sídlili tam po 1. januári 1908, bude nadobudnutie poľskej alebo československej štátnej príslušnosti opciou odvislé od súhlasu vlády poľskej alebo československej podľa okolností. Keď bude súhlas odmietnutý, bude o týchto osobách platiť ustanovenie odstavca 2. bodu 1. tohoto článku.

Podľa tohoto ustanovenia mohli v dobe do 27. júla 1921 optovať československé štátne občianstvo osoby, ktoré staly sa poľskými štátnymi občianmi na základe svojho domovského práva prípadne bydliska v plebiscitnom území Tešínska, Oravy a Spiša a naopak poľské štátne občianstvo mohli optovať osoby, ktoré na tomže plebiscitnom území staly sa československými štátnymi občianmi.

Tato opčná lehota bola v súhlase s poľskou vládou predĺžená až do 28. apríla 1922 obežníkom ministerstva vnútra zo dňa 4. marca 1922, č. 18.132/7.

Rozhodnutie konferencie veľvyslancov v Paríži není normou právnou a hore uvedené ustanovenie o opcii len v dôsledku dorozumenia sa s vládou poľskou bolo v praxi úplne akceptované.

Tým, že rozhodnutie konferencie veľvyslancov v Paríži bolo vyhlásené v Sbirke zák. a nar. dňa 11. februára 1925, č. 20/1925 Sb. z. a n., nebola opčná lehota už predĺžená, nakoľko v dotyčnom ustanovení je výslovne poznamenané, že jednoročná doba opčná počíta sa od dňa vynesenia rozhodnutia, t. j. od dňa 28. júla 1920 a nie od jeho publikovania v dotyčnom štáte, a ostatné vyhlásenie rozhodnutia v Sbirke zák. a nar. je pre posúdenie záležitosti bez akéhokoľvek významu, lebo samo rozhodnutie konferencie veľvyslancov není právnou normou a nezakladá pre jednotlivé osoby žiadnych práv.

3. *Štátni občania, ktorí nie sú jazykom a rasou Čechoslováckmi.*

4. *Cudzinci, ktorí sú jazykom a rasou Čechoslováckmi a nadobudli len preto, že prislúchali domovským právom do niektorej obce niekdajšieho mocnárstva Rakúsko-Uhorského, ležiacej mimo územia Československej republiky, štátneho občanstva v Talii, Poľsku, Rakúsku, Rumunsku, štáte Srbsko-Horvatsko-Slovinskom alebo v Uhorsku.*

Optovať možno v prepadnej lehote šiesti mesiacov, a to v prípade čís. 3. v prospech Talie, Poľska, Rakúska, Rumunska, štátu Srbsko-Horvatsko-Slovinského alebo Uhorska, jestliže v dotyčnom štáte väčšina obyvateľstva hovorí jazykom optujúceho, alebo náleží jeho rase, v prípade 4. v prospech Československej republiky.

Pre prislušníkov obcí, v ktorých sa bude konať plebiscit, počína lehota len dňom, kedy o štátnej prislúšnosti ich obce bude rozhodnuté.

Tieto ustanovenia boli vydané na základe čl. 80. mierovej zmluvy St. Germainskej a čl. 64. mierovej zmluvy Trianonskej a vzťahovali sa výlučne len na bývalých rakúskych alebo uhorských štátnych občanov a len na bývalé rakúske a uhorské štátne územie. Československý štátny občan národnosti nemeckej mohol podľa horeuvedených ustanovení optovať štátne občanstvo rakúske a nemohol optovať v prospech Nemecka. Taktiež Čechoslováci, ktorí boli prislušníkmi iného štátu, než bývalého mocnárstva Rakúsko-Uhorského, na príklad štátni občania Ruska, Francie, Spojených Štátov Severoamerických atď., nemohli dľa hore uvedených ustanovení optovať československého občanstva. Čechoslováci, ktorí boli štátnymi občanmi ríše Nemeckej, mohli optovať československé štátne občanstvo dľa § 4. č. 6. ústavného zákona č. 236/20.

Optné prehlásenie dľa hore spomenutých ustanovení mohlo byť podané v prepadnej lehote 6 mesiacov, t. j. v dobe do 15. januára 1921 včetne u príslušného úradu toho štátu, ktorého občanstvo bolo volené.

Vládny nariadením zo dňa 14. apríla 1921 č. 160/21 Sb. z. a n. lehota, v ktorej štátni občania rakúski, ktorí sú jazykom a rasou Čechoslováckmi, majú právo optovať v prospech Československej republiky, bola predĺžená do 30. apríla 1921.

Ohľadom terajšieho Uhorska čs. prax uznáva aj v tom prípade lehotu podľa čl. 64. Trianonskej zmluvy a akceptuje opcie československých štátnych občanov vykonané v prospech Uhorska v dobe do 25. januára 1922 včetne.

Dľa čl. III. bod 3. rozhodnutia konferencie veľvyslancov v Paríži zo dňa 28. júla 1920: *Osoby, ktoré majú domovské právo v území pririeknutom Poľskému alebo Československému štátu v smysle tohoto rozhodnutia a ktoré sa odlišujú rasou alebo jazykom od väčšiny obyvateľstva, budú môcť v šesťmesačnej lehote, počínajúc dnešným dňom optovať pre tú zem, ktorú bola časťou bývalej rakúsko-uhorskej monarchie, lebo stala sa nástupkyňou spomenutej monarchie, v ktorej väčšina obyvateľstva je složená z osôb hovoriacich týmže jazykom a súcich tejže rasy jako oni.*

Osoby, ktoré mali domovské právo na plebiscitnom území vojvodstva Tešínskeho a bývalej župy Oravskej a Spišskej mohli optovať podľa

§ 4. č. 3. a 4. ústavného zákona zo dňa 9. apríla 1920 č. 236 Sb. z. a n. do 27. januára 1921, t. j. šesť mesiacov odo dňa, kedy bolo rozhodnuté o štátnej príslušnosti tohoto územia.

5. *Státni občania, vymenovaní v § 1., odstavce 2.*

6. *Nemeckí štátni občania československej národnosti, ktorí majú svoje riadne bydlisko v Nemecku; majú-li svoje riadne bydlisko mimo ríšu Nemeckú a mimo Československú republiku, prislúcha im právo opcie len vtedy, jestliže neodporuje to zákonom štátu, v ktorom žijú, a jestliže v ňom nenadobudli dosiaľ štátneho občanstva.*

Optovať možno v prepadnej lehote dvoch rokov, a to v prípade 5. pre štátne občanstvo nemecké, v prípade 6. v prospech Československej republiky.

Ustanovenia tieto boli vydané na základe čl. 85. mierovej zmluvy Versailleskej s Nemeckom.

Na rozdiel od ustanovení ohľadom bývalých rakúskych a uhorských štátnych občanov opčná lehota pre opciu nemeckých štátnych občanov činí dva roky a nielen šesť mesiacov a okrem toho bývalí nemeckí štátni občania, ktorí dľa § 1. č. 2. ústavného zákona zo dňa 9. apríla 1920 č. 236. Sb. z. a n. stali sa československými štátnymi občanmi, mohli optovať nemecké štátne občanstvo bez ohľadu na to, aké sú rasy a národnosti.

7. *Státni občania uvedení v § 1., odst. 3. Osoby tieto môžu v prepadnej lehote dvoch rokov prehlásiť pred príslušnými úradmi československými svojho bydliska, že sa vzdávajú svojho štátneho občanstva v prospech toho štátu, ktorého štátnymi občanmi boli priamo pred tým, alebo ktorý vykonáva vrchovanosť nad územím, v ktorom dotyčná obec leží.*

Toto ustanovenie bolo vydané na základe čl. 4. odst. 2. malej zmluvy St.-Germainskej s Československom.

V danom prípade jedná sa o osoby, ktoré narodily sa na území Českoslov. republiky jako občania ríše Nemeckej a v dobe platnosti zákona, t. j. 10. januára 1920 mali riadne bydlisko na území Nemecka mimo územia Československej republiky, kdežto ich rodičia (zákonný otec, alebo nezákonná matka) dňa 10. januára 1920 boli na žive a majúce stále bydlisko na území Československej republiky, ktoré pred tým patrilo Nemecku, stali sa československými štátnymi občanmi, a o osoby, ktoré narodily sa na území Československej republiky jako občania rakúski alebo uhorskí a v dobe platnosti zákona, t. j. dňa 16. júla 1920 mali domovské právo v území bývalého Rakúska alebo Uhorska mimo územia Československej republiky, kdežto ich rodičia (zákonný otec alebo nezákonná matka) dňa 16. júla 1920 boli na žive a majúce domovské právo na území Československej republiky, ktoré pred tým patrilo Rakúsku alebo Uhorsku, stali sa československými štátnymi občanmi. Osoby tie, ačkoľvek samy nemaly stáleho bydliska, prípadne domovského práva na území Československej republiky, staly sa československými štátnymi občanmi dľa § 1. č. 3. ústavného zákona zo dňa 9. apríla 1920 č. 236. Sb. z. a n. a ztratily súčasne domovské právo nadobudnuté na území bývalého Rakúska alebo Uhorska, ležiacom mimo územia Československej republiky.

Osoby také dľa hore uvedeného ustanovenia mohly v prepadnej lehote do dvoch rokov podať u príslušného československého úradu renunciačné prehlásenie, že sa vzdávajú československého štátneho občanstva v prospech onoho štátu, v ktorom leží bývalá nemecká obec, v ktorej majú stále bydlisko (Nemecka, Francie, Poľska), pokiaľ jako bývalí nemeckí štátni občania mali stále bydlisko v území bývalého Nemecka mimo územia Československej republiky, prípadne v prospech onoho štátu, v ktorom leží bývalá rakúska alebo uhorská obec, v ktorej mali domovskú príslušnosť (Italie, Poľska, Kráľovstva SHS., Rumunska, Rakúska, Uhorska).

Renunciačné prehlásenie podľa § 4. č. 7. mohli podať bývalí nemeckí štátni občania v dobe do 9. januára 1922, kdežto bývalí rakúski alebo bývalí uhorskí štátni občania v dobe do 15. júla 1922 včetne.

Dľa čl. 6. Brnenskej zmluvy č. 107/1921 Sb. z. a n. osoby uvedené v § 1. č. 3. ústavného zákona zo dňa 9. apríla 1920 č. 236. Sb. z. a n., t. j. osoby, ktoré sa narodili na území Československej republiky ako deti štátnych občanov rakúskych alebo uhorských, ktorých rodičia (zákonný otec, alebo nezákonná matka) dňa 16. júla 1920 boli na žive a majú domovské právo na území Československej republiky, ktoré pred tým patrilo bývalému Rakúsku alebo Uhorsku, stali sa československými štátnymi občanmi, boli uznané bez ďalšieho za rakúskych štátnych občanov, keď na území terajšieho Rakúska nadobudli domovskej príslušnosti v dobe od 28. októbra 1918 a tiež pokiaľ mali riadne bydlisko v Rakúsku i po 28. októbri 1918, ale v dobe do 31. augusta 1919. Osoby také nemusely podávať renunciačného prehlásenia v Československu.

Len osoby, na ktoré sa vzťahuje ustanovenie § 1. č. 3. ústavného zákona č. 236/20 a ktoré nadobudli domovskú príslušnosť v území terajšieho Rakúska v dobe od 1. septembra 1919 do 16. júla 1920, aby si uchovaly rakúske štátne občanstvo, musely podať renunciačné prehlásenie podľa § 4. č. 7. ústavného zákona zo dňa 9. apríla 1920 č. 236. Sb. z. a n.

Rozumie sa samo sebou, že v Rakúsku mohli nadobudnúť právoplatne domovskú príslušnosť len osoby, ktoré súčasne dľa tam platných zákonov nadobudli aj štátnej príslušnosti. (Nález N. s. s. č. 15.191/21.)

Dľa čl. 8. Brnenskej zmluvy č. 107/1921 Sb. z. a n.:

Príslušníci ktoréhokoľvek z oboch smluvných štátov, ktorí v čas, kedy prítomná smluva nabudne platnosti, majú najmenej po 10 rokov bydlisko v druhom štáte, môžu v lehote jedného roku odo dňa, kedy prítomná smluva nadobudne platnosti, optovať pre štátne občanstvo tohoto štátu. O tejto opcii platia všeobecné ustanovenia o opcii, obsažené v prítomnej zmluve a v medzinárodných smluvách v nej uvedených.

Brnenská smluva vstúpila v platnosť dňa 10. marca 1921, následkom čoho v dobe do 9. marca 1922 československí štátni občania, ktorí na území terajšieho Rakúska aspoň od 10. marca 1911. roku nepretržite do 10. marca 1921 mali bydlisko, mohli optovať rakúske štátne občanstvo a tiež štátni občania terajšieho Rakúska, pokiaľ na území Československej republiky aspoň od 10. marca 1911 počínajúc mali nepretržite do 10. marca 1921 bydlisko, mohli do 9. marca 1922 optovať československé štátne občanstvo.

Opčné prehlásenie pre Československú republiku podľa čl. 8. Brnenskej zmluvy nemôže byť odmietnuté z dôvodu, že optant pred tým žiadal o priznanie štátneho občanstva dľa § 9. ústavného zákona č. 236/20. (Nález N. s. s. č. 5368/23), alebo že ešte neuplynula lehota k podaniu žiadosti o priznanie. (Nález N. s. s. č. 5205/24.)

Dľa § 5. ústavného zákona zo dňa 9. apríla 1920, č. 236/20. Sb. z. a n.:

(¹) *Právo opcie (§ 4.) vykonávajú samostatne osoby staršie 18 rokov. Na ženu vydatú, ktorej manželstvo nebolo súdne ani rozlúčené, ani prehlásené za neplatné, vzťahuje sa opcia manželova.*

(²) *Na manželské deti do 18 rokov vzťahuje sa opcia otcova, alebo, keď není otca, matkina.*

(³) *Na nemanželské dieťa do 18 rokov vzťahuje sa opcia nevydatej matky. Keď niet rodičov, alebo keď nemanželská matka je vydatá za muža, ktorý není otcom dieťaťa, optuje menom dieťaťa zákonný zástupca.*

(⁴) *Pre posúdenie náležitosti opcie, uvedených v predchádzajúcich odstavcoch, je rozhodný deň, kedy sa opcia koná. Opciu vykonanú či samostatne, či rodičmi, manželom, či zákonným zástupcom, není možné odvolať.*

(⁵) *Podrobnejšie ustanovenia o výkone opcie vydá vláda nariadením.*

Dľa § 6. ústavného zákona č. 236/20: *Dňom riadne vykonanej opcie nastáva zmena v štátnom občanstve dotýčajúcich osôb.*

Riadne vykonanú opciu nebolo síce možno odvolať, ale smluva Brnenská v čl. 11. a smluva s Nemeckom v čl. 11. v tom smere obsahujú odchýlky, dľa ktorých opčná žiadosť istých osôb mohla byť odvolaná.

III. Nabývanie a pozbyvanie čs. štátneho občanstva podľa doterajších ustanovení.

Keď sa raz ustáli, že dotyčná osoba stala sa čl. štátnym občanom dľa § 1. úst. zákona č. 236/20 na základe domovského práva, prípadne stáleho bydliska alebo definitívneho ustanovenia za úradníka alebo sriadenca Československého štátu alebo niektorého čs. štátneho ústavu alebo podniku ku dňu 28. októbra 1918, prípadne ku dňu pôsobnosti úst. zákona zo dňa 9. apríla 1920 č. 236. Sb. z. a n. alebo na základe opčného prehlásenia dňom riadne vykonanej opcie, tak od toho dňa ohľadom nabývania a pozbyvania štátneho občanstva platia pre ňu doterajšie rakúske, prípadne uhorské predpisy.

V § 3. ústavného zákona zo dňa 9. apríla 1920 č. 236. Sb. z. a n. je výslovne stanovené, že *doterajšie ustanovenia o nabývaní a pozbyvaní štátneho občanstva, pokiaľ týmto zákonom sa nemenia, zostávajú nadalej v platnosti*. Zmenou, o ktorej ten paragraf hovorí, sú ustanovenia o opcii, o ktorých bola zmienka v článku predošlom.

Dľa spomenutého ustanovenia na Slovensku zostaly v platnosti ustanovenia zákonného článku L. z roku 1879 o nabývaní a ztratení (uhorského) československého štátneho občanstva.

Zákonný článok L. z roku 1879 bol sankcionovaný dňa 20. decembra 1879, vyhlásený v obch. snemovniach 24. decembra 1879 a vstúpil v platnosť dňa 8. januára 1880.

Podľa § 36. zák. čl. L/1879 *československý štátny občan, ktorý je súčasne občanom iného štátu, sa pokladá za československého štátneho občana tak dlho, dokiaľ svoje československé štátne občanstvo na základe tohoto zákona neztratil* a dľa ustanovenia § 4. odst. 3. ústavnej listiny Československej republiky zo dňa 29. II. 1920 č. 121. Sb. z. a n. *príslušník cudzieho štátu nemôže byť zároveň príslušníkom Československej republiky*.

Z porovnania týchto dvoch ustanovení plynie, že osobe, ktorá je príslušníkom cudzieho štátu, nemá byť udelené československé štátne občanstvo pokiaľ nebude prepustená zo sväzku doterajšej jej vlasti, kdežto osoba, ktorá je československým štátnym občanom, má byť považovaná od československých úradov a vrchnosti tak dlho za československého štátneho občana, dokiaľ jej československé štátne občanstvo nezanikne podľa ustanovení v zák. čl. L/1879 uvedených, a to bez ohľadu na to, že dotyčnému bolo udelené, prípadne uznané štátne občanstvo v inom štáte. Československé úrady na Slovensku jednoducho neuznávajú aktu nadobudnutia cudzieho štátneho občanstva československým štátnym občanom, ktorí podľa zák. čl. L/1879 súčasne neztratil československého štátneho občanstva.

Osoby, narodené na území Spojených Štátov Severoamerických, pokiaľ nebolo im udelené občanstvo Spojených Štátov Severoamerických v dobe do 28. októbra 1918 a na ten spôsob neztratil v smysle zák. čl. XLIII/1871, prípadne § 31. zák. čl. L/1879 uhorského štátneho občanstva v dobe do 28. októbra 1918 a majú po rodičoch domovské právo v niektorej obci na Slovensku, sú československými štátnymi občanmi bez ohľadu na to, že dľa amerických zákonov sú považované súčasne za občanov Spojených Štátov Severoamerických.

Príslušný čs. úrad (ministerstvo) je však oprávnený vysloviť v dôsledku § 4. odst. 3. ústavnej listiny ztratu československého štátneho občanstva tých osôb, ktoré nadobudly štátnej príslušnosti v inom štáte. (Nález N. s. s. č. 6714/1922.) Vzhľadom na ustanovenie § 4. odst. 3. ústavnej listiny môže byť vyslovená ztrata československého štátneho občanstva aj ohľadom takej osoby, ktorej bolo udelené čs. štátne občanstvo a ktorá sa nepostarala o to, aby bola prepustená z jej doterajšieho štátneho sväzku.

Podľa ustanovenia zák. čl. L/1879 československé štátne občanstvo môže sa nadobudnúť 1. narodením, 2. legitimovaním, 3. manželstvom a 4. uvlastnením, t. j. prijatím do štátneho sväzku (naturalizácia).

Narodením nabývajú manželské deti štátne občianstvo po otcovi a nemanželské po nezákonnej matke aj vtedy, keď sa narodily v cudzozemsku (§ 3.). *Legitimovaním nadobývajú* štátne občianstvo nezákonné deti čs. štátneho občana, ktoré sa narodily z cudzozemky (§ 4.). *Manželstvom nadobudne* čs. štátne občianstvo tá cudzozemka, ktorá sa vydá za československého občana (§ 5.).

Jako je vidieť, *nenabýva sa* československého štátneho občianstva na základe *adoptovania* a že deti tak manželské (legitimované) ako nemanželské len *nabývajú* narodením, prípadne legitimáciou čs. štátne občianstvo po rodičoch, ale že ich bezpodmienečne nenasledujú, znamená, že môžu neodvisle od rodičov, ale so svolením zákonného zástupcu meniť, prípadne podržať štátne občianstvo.

Uvlastniť (naturalizovať), t. j. prijať niektorého cudzinca do štátneho sväzku Československej republiky za podmienok stanovených v § 8. zák. čl. L/1879 môže podľa § 11. len ministerstvo vnútra. Ministerstvo vnútra môže udeliť československé štátne občianstvo len cudzincovi, ktorý je samostatným (nevydatá alebo rozlúčená žena, vdova) a pokiaľ je nesvojprávnym, ktorému ten nedostatok svojprávnosti nahradí sa svolením zákonného zástupcu; ktorému niektorá čs. obec zaistí domovskú príslušnosť; ktorý je bezúhonný; ktorý býva od päť rokov bez pretrhnutia v republike a od päť rokov je tu zapísaný do daňových listín a ktorý je vstave seba a svoju rodinu v tuzemsku vydržovať. Pokiaľ niektorý cudzinec bol *adoptovaný* niektorým československým štátnym občanom, môže byť u neho odhladené od podmienok päťročného nepretržitého bydlenia v republike a zapísania v daňových listinách a od predloženia preukazu, že je vstave v tuzemsku seba a svoju rodinu vydržovať, keď dotýčny adoptujúci československý štátny občan sám je tu zapísaný päť rokov do daňových kníh a keď je majetný natoľko, aby seba a svoju rodinu mohol vydržovať.

Na základe adopcie *nenabýva sa* československého štátneho občianstva. Adopcia len usnadňuje nadobudnutie štátneho občianstva, a síce dovoľuje, že osobe, ktorá v Československej republike ešte päť rokov nebydlí a není zapísaná do daňových kníh, po prípade že vôbec nebýva v Československej republike, môže byť udelené československé štátne občianstvo ministerstvom vnútra, keď osoba tá bola adoptovaná československým štátnym občanom, ktorý tu päť rokov je zapísaný do daňových kníh a ktorý je majetný.

Osobám, ktoré nadobudly mimoriadnych a vynikajúcich zásluh o Československú republiku a bývajú v tuzemsku alebo vyhlásia, že sa tu chcú usadiť, i keď nevyhovely požiadavkám 5ročného bydlenia a zapísania do daňových kníh a i keď im nebolo zaistené domovské právo v niektorej tuzemskej obci, môže výnimečne *len vláda* (pred tým kráľ) k návrhu ministerstva vnútra udeliť československé štátne občianstvo (§ 17.).

Žiadnemu cudzincovi však (mimo prípadov repatriácie) zákon neposkytuje právneho nároku na to, aby mu bolo udelené československé štátne občianstvo a ministerstvo vnútra o žiadosti rozhoduje podľa svojho voľného uváženia a môže žiadosť o udelenie čs. štátneho občianstva zamietnuť bez udania dôvodov, ktorými bolo vedené pri svojom rozhodnutí. (Nález N. s. s. č. 16.017/22, 5896/23, 877/24.)

V Čechách, na Morave a v Slezsku z ohľadu na ustanovenia tam platných rakúskych zákonov rozhoduje o udelení čl. štátneho občianstva v prvej stolici zemská správa politická a len v druhej instancii ministerstvo vnútra.

Udeľovanie štátneho občianstva v iných európskych štátoch je viazané na prísnejšie podmienky, než v Československej republike. Tak na pr. v Poľsku dľa čl. 8. zákona poz. 44. Dz. U. vyžaduje sa, aby žiadateľ aspoň 10 rokov stále bydlel na území Poľska a aby ovládal poľskú reč; v Švedsku podpisuje každý dekret o udelení štátneho občianstva výlučne

len sám kráľ, v Bulharsku o udelení štátneho občanstva usnáša sa Sobranie a obdržať štátne občanstvo v Anglii je cudzincovi temer vylúčené.

Štátne občanstvo, nadobudnuté mužom na základe uvlastnenia, rozprestiera sa i na jeho manželku i na jeho nezletilé deti, stojace pod otcovskou mocou (§ 7.). O udelení čs. štátneho občanstva vystaví ministerstvo uvlastnenému dekret (uvlastňujúcu listinu), v ktorej musí byť zreteľne vyslovené, že dotyčná osoba sa prijíma do štátneho sväzku Československej republiky a majú sa uviesť po prípade aj manželka a deti, na ktoré sa rozprestiera uvlastnenie (§ 12.). Štátne občanstvo uvlastnením nadobúda sa dňom doručenia dekretu (uvlastňujúcej listiny) a složenía prísahy (§ 16.). Prísaha sa skladá u príslušného župného úradu (§ 13.). Keď osoba, pre ktorú uvlastňujúca listina bola vystavená a ktorá bola k složeniu prísahy predvolaná, behom jedného roku, čítajúc odo dňa doručenia predvolania, nedostaví sa k složeniu prísahy a prísahu nesloží, ztratí uvlastňujúca listina svoju platnosť (§ 16.).

Za československých štátnych občanov majú sa považovať, pokiaľ sa nepreukáže ich cudzie štátne občanstvo: 1. tí, ktorí sa narodili na území Československej republiky; 2. tí, ktorí na tomto území jako nalezenci sa našli a sú vychovaní, alebo vychovaní boli (§ 19.). Obdobné ustanovenie je obsažené v § 2. ústavného zákona č. 236/20.

Československé štátne občanstvo *zaniká*: 1. prepustením, 2. legitimaním, 3. manželstvom, 4. neprítomnosťou a 5. úradným vyhlásením ztraty.

Československý štátny občan môže byť *prepustený* z československého štátneho sväzku na jeho žiadosť ministerstvom vnútra. Prepustenie nemôže byť odoprené, keď dotyčná osoba nepodlieha brannej povinnosti, je svojprávnou, alebo keď nedostatok svojprávnosti je nahradený svolením zákonného zástupcu, keď nie je podľžná štátnou ani obecnou daňou a keď proti nej nie je tu zavedené trestné vyšetrovanie, ani že proti nej nebol vydaný trestný *súdny* rozsudok, ktorý ešte nebol vykonaný.

Osoby mužské od 17. rokov až do konca roku, v ktorom dosiahnu 40. roku, aby mohli byť prepustené zo štátneho sväzku, musia sa vykázat, že boli ministerstvom národnej obrany v smysle § 31. branného zákona zo dňa 19. marca 1920 č. 193. Sb. z. a n. prepustené z brannej moci, prípadne že bolo im udelené povolenie k vystahovaniu sa. Za mobilizácie a vo válke toto obmedzenie sa vzťahuje na mužské osoby až do konca roku, v ktorom dokonajú 50 rokov a u dôstojníkov a poddôstojníkov z povolania a vo výslužbe až do konca roku, v ktorom dokonajú 60. rok veku.

Z iných dôvodov, než hore uvedených, nemôže byť odoprené prepustenie z československého štátneho sväzku a osoba, ktorá uvedeným podmienkam vyhovelá, má právny nárok, aby jej žiadosti o prepustenie zo štátneho sväzku bolo vyhovené. Poznomenáva sa však, že osoby mužské od 17. do 40. rokov nemajú právneho nároku na to, aby ministerstvo národnej obrany ich prepustilo zo sväzku brannej moci, alebo aby udelilo povolenie k vystahovaniu sa cieľom nadobudnutia cudzieho štátneho občanstva, následkom čoho v takom prípade, kde ministerstvo národnej obrany odopre prepustí z brannej moci alebo odopre udelí povolenie k vystahovaniu sa cieľom nadobudnutia cudzieho štátneho občanstva osobe mužského pohlavia od 17. do 40. rokov, môže a po prípade má ministerstvo vnútra zamietnuť jej žiadosť o prepustenie zo štátneho sväzku i keď iným ustanoveniam § 24. zák. čl. L/1879 vyhovelá.

Dľa § 2. odst. 2. čs. branného zákona zo dňa 19. marca 1920 č. 193. Sb. z. a n. okrem štátnych občanov Československej republiky podliehajú brannej povinnosti tiež osoby, trvale bydliace v republike Československej, keď nemôžu preukázať, že sú príslušníkmi iného štátu, preto i osoby, ktoré boli z čs. štátneho sväzku prepustené môžu podliehať čs. brannej moci, keď sa zdržujú v Československej republike.

Prepustenie vzťahuje sa na manželku prepusteného muža a na jeho pod otcovskou mocou súce *nezletilé deti*, pokiaľ tieto s otcom, prípadne

s manželom z krajiny sa vystahujú (§ 26.). Na *nezletilých* synov od 17 rokov vzťahuje sa prepustenie otcovo len vtedy, keď tí obdržali od ministerstva národnej obrany povolenie k vysťahovaniu sa cieľom nadobudnutia cudzieho štátneho občianstva alebo keď boli prepustení z čl. brannej moci. Na manželku, i keď manželstvo nebolo ani rozlúčené ani rozvedené, *nevzťahuje* sa prepustenie manželovo, keď sa za manželom do cudziny nevystahovala. V takom prípade *nerozvedená* manželka podržuje samostatne svoje československé štátne občianstvo a domovské právo, ktoré naposledy po manželovi mala.

Ohľadom zásady, že nezletilé deti a nerozvedené manželky *nasledujú* v príslušnosti svojho otca, prípadne manžela (§ 6. a § 7. zák. čl. XXII/1886), zákon robí výnimku len v prípade, keď zákonný otec, prípadne nerozvedený manžel vysťahoval sa do cudziny, kdežto jeho deti, prípadne nerozvedená manželka zostali vo vlasti a ponecháva deťom a manželke čl. štátne občianstvo i keď otec, prípadne manžel bol prepustený z čl. štátneho sväzku, alebo keď jeho čl. štátne občianstvo zaniklo dľa §§ 30., 31., 32. zák. čl. L/1879.

Zákon tu chráni osoby, ktoré boli zanechané otcom, prípadne manželom, ktorý opustil vlast. Naproti tomu v iných prípadoch nerozvedená manželka a nezletilé deti nasledujú v štátnej a domovskej príslušnosti svojho manžela, prípadne otca, pokiaľ tento je na žive. Treba mať za to, že nemôže byť samostatne udelené čl. štátne občianstvo manželke, ktorej manžel žije a ktorých manželstvo nebolo ani rozvedené, ani nezletilému dieťaťu, ktorého otec žije. Naproti tomu naturalizáciou nadobudnuté čl. štátne občianstvo nerozprestiera sa na nezletilé deti ktoré nestoja pod otcovskou mocou uvlastneného (§ 7.).

Taktiež nemôže byť samostatne prepustená z čl. štátneho sväzku nerozvedená manželka ani nezletilé dieťa pokiaľ manžel, prípadne otec žije a naďalej zostáva čl. štátnym občanom a to bez ohľadu na to, že taký dôvod neodvislosti od manžela, prípadne otca, neni uvedený v § 24. zák. čl. L/1879 jako dôvod, dľa ktorého môže byť odoprené udelenie prepustenia zo štátneho sväzku československého.

Žiadosť o prepustenie zo štátneho sväzku má sa podať u príslušného župného úradu (§ 27.). V prepustnej listine, ktorú vystavuje ministerstvo vnútra, má sa zreteľne vysloviť, že dotyčná osoba sa prepúšťa z československého štátneho sväzku a má sa po prípade v nej uviesť aj meno manželky a detí, na ktoré sa rozprestiera prepustenie (§ 28.).

Ztrata československého štátneho občianstva následkom prepustenia nastáva dňom doručenia prepustnej listiny. Prepustenie sa ale stane neplatným, keď v dobe od doručenia prepustnej listiny *až do dňa vystahovania* sa prepustený stane sa dlžným štátnou alebo obecnou daňou, alebo proti nemu bude zavedené trestné vyšetrovanie, alebo bude proti nemu vydaný trestný rozsudok, ktorý nebol ešte vykonaný alebo aj vtedy, keď sa nevystahuje za jeden rok od dňa doručenia prepustnej listiny čítajúc (§ 29.).

Nezáleží na tom, či prepustený nadobudne štátne občianstvo cudzieho štátu alebo nie. Keď prepustený vysťahoval sa z územia Československej republiky, alebo keď sa zdržuje v cudzine, nastáva bezpodmienečná ztrata jeho československého štátneho občianstva dňom doručenia mu prepustnej listiny. Prepustená osoba späť nadobudnúť československé štátne občianstvo môže len cestou repatriácie podľa §§ 39., 40., 41. a 42. zák. čl. L/1879.

Dľa čl. 13. smluvy medzi republikou Československou a ríšou Nemeckou č. 308/22 Sb. z. a n. prepustenie zo štátneho sväzku nemožno odoprieť tomu, kto preukáže, že preložil svoje bydlisko do územia druhého štátu, alebo je na odchode tam. Poznamenáva sa, že toto ustanovenie môže platiť len voči osobám, ktorým bolo zaistené nemecké štátne občianstvo.

Legitimovaním zanikne československé štátne občianstvo takého nemanželského dieťaťa, ktoré dľa zákonov vlasti svojho prirodzeného otca,

ktorý je cudzím štátnym občanom, bolo legitimované a ktoré dľa zákonov vlasti svojho otca nadobudne štátneho občanstva svojho otca. Cudzincom legitimované dieťa, ktoré je československým štátnym občanom, neztráti však československého štátneho občanstva, keď na základe legitimovania súčasne nenadobudne cudzej štátnej príslušnosti po otcovi a keď i po legitimovaní *ďalej býva* na území Československej republiky (§ 33.). Môže nastať prípad, že na základe legitimácie ztratí čl. štátne občanstvo i svoj právne dieťa.

Na základe *manželstva* ztratí československé štátne občanstvo žena, ktorá sa vydá za osobu, ktorá není československým štátnym občanom (§ 34.). Na základe manželstva zaniklé československé štátne občanstvo ženy, ktorej manželstvo bolo súdne rozlúčené, alebo rozvedené, alebo keď sa stane vdovou, môže zpäť byť nadobudnuté len cestou repatriácie podľa § 42. zák. čl. L/1879. Československá štátna občanka, ktorá sa vydala za cudzozemca, *nadobudne opäť* československé štátne občanstvo, keď jej manželstvo bolo príslušným súdom vyhlásené za neplatné (§ 37.). Cudzozemka, ktorá sa vydala za československého štátneho občana, neztratí po manželovi nadobudnutého československého štátneho občanstva, ani domovského práva v smysle § 7. zák. čl. XXII/1886, keď sa stane vdovou, alebo keď manželstvo jej bolo súdne rozlúčené, alebo rozvedené (§ 35.). Naproti tomu ztratí československé štátne občanstvo žena pôvodne cudzozemka, keď jej manželstvo, na základe ktorého nadobudla československé štátne občanstvo, bolo príslušným súdom vyhlásené za neplatné.

Nepriprítomnosťou ztratí československé štátne občanstvo ten, kto bez poverenia československej vlády zdržuje sa *bez pretrhnutia* po 10 rokov mimo územia Československej republiky. Čas nepriprítomnosti sa počíta odo dňa, ktorého sa dotyčná osoba vzdialila za hranice územia Československej republiky bez ohlásenia u príslušného župného úradu, že si československé štátne občanstvo podržuje, alebo keď má cestovný list, odo dňa, kedy ten istý pozbuadne platnosti. Trvanie nepriprítomnosti sa pretrhne, keď príslušná osoba podržanie svojho československého štátneho občanstva príslušnému župnému úradu oznámi, alebo sebe nový cestovný list opatrí alebo sa nechá zapísať do matriky niektorej československej konzulárnej obce (§ 31.).

Ztrata čl. štátneho občanstva nepriprítomnosťou nastáva už samým uplynutím desaťročnej doby nepretržitého kvalifikovaného pobytu v cudzine a není k tomu potreba, aby ztrata taká bola vyslovená príslušným československým úradom. Dňom nastalej ztraty štátneho občanstva, dotyčná osoba súčasne tráti aj domovské právo, ktoré mala v obci na území Československej republiky. Dľa prípisu bývalého uhorského ministra domobrany č. 16.869/1891 k ministerstvu vnútra poslaného, nepriprítomnosť sa pretrhuje aj vtedy, keď dotyčný je v tuzemsku vedený vo vojenskej evidencii a vyhovel vždy svojej brannej povinnosti. Doba nepriprítomnosti nepretrhuje sa požiadaním a obdržaním domovského listu od malej alebo veľkej obce, alebo od mesta so sriadeným magistrátom. Naproti tomu pretrhovala sa desaťročná lehota oznámením mešťanostvi bývalého municipiálneho mesta, že si chce podržať svoju príslušnosť.

Pretrhnutie desaťročnej lehoty muselo nastat' vždy pred uplynutím 10 rokov a muselo i pozdejšie pred uplynutím ďalších nových 10 rokov sa opakovať. Podmienky pretrhnutia, ktoré nastaly po uplynutí 10 rokov, sú bez právneho účinku, lebo na základe nepriprítomnosti raz už ztratené československé štátne občanstvo, dotyčná osoba môže nazpäť získať len cestou repatriáčnej žiadosti v smysle §§ 39., 40., 41. a 42. zák. čl. L/1879.

Ztrata československého štátneho občanstva, ktorá nastala takýmto spôsobom, vzťahuje sa aj na manželku, ktorá s dotyčnou osobou *spoločne žije* a na u nej sa nachodiace maloleté deti, ktoré sa nachádzajú pod jeho otcovskou mocou (§ 32.). V prípade ztraty štátneho občanstva následkom nepriprítomnosti *netratí* československého štátneho občanstva nielen rozlúčená a rozvedená, ale i nerozvedená manželka, pokiaľ s manželom spoločne

nežije v cudzine a netratia ani jeho nezletilé deti, ktoré sa s nim v cudzine nenachádzajú.

Osoby, ktoré podľa § 31. a 32. zák. čl. L/1879 ztratili svoje bývalé uhorské štátne občanstvo v dobe pred 28. októbrom 1918, nestaly sa vôbec československými štátnymi občanmi podľa § 1. č. 1. ani č. 3. úst. zákona zo dňa 9. apríla 1920, č. 236. Sb. z. a n., pretože naposledy neboli už uhorskými štátnymi občanmi a pokiaľ sa týka bodu 1. nemaly od 1. januára 1910 počínajúc nepretržite domovského práva na území Československej republiky. Osoby také nemôžu byť považované za čl. štátnych občanov podľa § 2. úst. zákona zo dňa 9. apríla 1920, č. 236. Sb. z. a n., pretože sa vie, jaké štátne občanstvo nadobudly narodením.

Hrvatsko tvorilo do prevratu s bývalým Uhorskom jedno štátne územie, preto u osôb, ktoré na území bývalého Uhorska alebo Hrvatska sa zdržovali, desaťročná lehota neprítomnosti voči Československej republike by sa mohla načaf len dňom 28. októbra 1918. Bosna a Hercegovina bola pod spoločnou správou rakúskou a uhorskou, preto voči bývalému Uhorsku nebola cudzinou v smysle § 31. zák. čl. L/1879. Naproti tomu iné zeme bývalého cisárstva rakúskeho boli voči bývalému Uhorsku cudzinou.

Krome uvedených prípadov môže ministerstvo vnútra *vysloviť ztratu* československého štátneho občanstva takých štátnych občanov, ktorí bez jeho povolenia vstúpili do služieb cudzieho štátu a keď na jeho vyzvanie behom určenej lehoty túto službu neopustia (§ 30.). Podmienka pre také vyslovenie ztraty československého štátneho občanstva bude splnená, keď osoba, ktorá vstúpila do služieb cudzieho štátu, neopustí túto službu do lehoty, ktorú jej určí ministerstvo vnútra. Ministerstvo vnútra môže vysloviť ztratu čl. štátneho občanstva aj vtedy, keď dotyčná osoba síce opustila službu v cudzom štáte, ale len po uplynutí lehoty, ktorá bola jej pre opustenie služby určená. Je nerozhodné, do jakých služieb cudzieho štátu dotyčná osoba vstúpila; nemusí byť to štátna služba pragmatikálna, stačí, keď dotyčná osoba vykonávala služby zpravodajské pre cudzí štát. Ztrata štátneho občanstva v danom prípade nastáva doručením opatrenia, vyslovujúcieho ztratu. Aj v tomto prípade ztrata rozprestiera sa len na manželku, ktorá s dotyčnou osobou *spoločne žije* a na jeho nezletilé deti, ktoré sa u nej nachádzajú pod jeho otcovskou mocou (§ 32.).

Ohľadom osôb, ktoré vstúpili do služieb cudzieho štátu v dobe, kedy Československá republika bola v nepriateľskom stave so štátom, do ktorého služieb tunajší štátny občan vstúpil, sa uznáva, že podmienky pre vyslovenie ztraty československého štátneho občanstva podľa § 30. zák. čl. L/1879 sú splnené už samým vstúpením do služieb alebo sotrvaním v službách nepriateľského štátu a že vyslovenie ztraty v takom prípade neodporuje zákonu i keď nepredchádzalo vyzvanie, aby dotyčná osoba službu opustila. (Nález N. s. s. č. 4866/1922.) V takom prípade stačí, aby osoba, ktorá vstúpila do služieb cudzieho štátu, si bola aspoň vedomá svojho štátneho občanstva, ďalej aby mala svobodu vôle aj možnosť dľa tejto svojej vôle jednať, t. j. že do služieb cudzieho štátu vstúpila »dobrovoľne«, alebo aby dobrovoľne *sotrvala* v službách cudzieho štátu aj potom, keď zvie, že to nezodpovedá zájmom štátu, ktorého občanstva požíva. (Nález N. s. s. č. 20.763/1923.)

Týmto spôsobom ministerstvo vnútra môže vysloviť ztratu československého štátneho občanstva tých osôb, ktoré po prevrate odišly zo Slovenska do terajšieho Uhorska, aby tam vstúpily do služieb, alebo ktoré po prevrate sotrvaly v službách terajšieho Uhorska.

Ohľadom osôb, ktoré v roku 1919 pridaly sa k uhorským boľševikom, vydal minister pre správu Slovenska na základe § 14. zák. zo dňa 10. decembra 1918 č. 64. Sb. z. a n. k prevedeniu § 30. zák. čl. L/1879 nariadenie zo dňa 18. júna 1919 č. 3373/1919 adm. uverejnené v Úradných Novinách pod č. 100 z roku 1919, dľa ktorého ztratili československé štátne občanstvo.

stvo všetci tí, ktorí sa počas boľševickej okupácie, alebo s boľševickým vojskom vzdialili z územia Československej republiky a stali v službách boľševikov, podporujúc ich zbraňou, špionovaním, protičeskoslovenskou agitáciou alebo inými službami.

Výrok o pozbytí štátneho občianstva československého z dôvodu vstúpenia do služieb cudzieho štátu nemôže byť založený len na výnose ministra s plnou mocou pre Slovensko zo dňa 3. marca 1920, č. 1925/20 prez., pokiaľ výnos ten nebol riadne vyhlásený a preto nemôže byť považovaný za nariadenie (právnú normu). (Nález N. s. s. č. 110/24.)

Osoby, ktoré stali sa československými štátnymi občianmi a ktorých československé štátne občianstvo nezaniklo ani prepustením, ani následkom legitimovania, manželstva alebo desaťročnej kvalifikovanej neprítomnosti, alebo ohľadom ktorých nebola vyslovená ministerstvom vnútra ztrata československého štátneho občianstva, majú byť od československých úradov a vrchností považované za československých štátnych občianov aj vtedy, keď osoby tie súčasne nadobudly štátne občianstvo v inom štáte.

Ohľadom tých osôb, ktoré československé štátne občianstvo ztratili, a ktoré žiadajú o nazpät' prijatie do československého štátneho sväzku, má sa použiť ustanovení, pojednávajúcich o uvlastnení, t. j. o dobrovoľnom prijatí do čl. štátneho sväzku (§ 38.).

Kto *prepustením* alebo *následkom neprítomnosti* ztratil svoje československé štátne občianstvo a *iného štátneho občianstva nenadobudnuť*, môže byť *zpať prijatý* do československého štátneho sväzku aj vtedy, keď sa na území Československej republiky *nenavrátil*. V takom prípade nadobudne dotyčná osoba svoju dřívejšiu domovskú príslušnosť nazpät' (§ 39.).

Kto *prepustením* alebo *neprítomnosťou* ztratil svoje československé štátne občianstvo a *vráti sa zpať* na územie Československej republiky, *má byť* na svoju žiadosť *zpať prijatý* do československého štátneho sväzku, keď mu niektorá československá obec zaistí domovskú príslušnosť (§ 40.).

Žena, ktorá následkom *prepustenia* alebo *neprítomnosti* svojho manžela, alebo následkom svojho *vydatia* za cudzozemca ztratila svoje československé štátne občianstvo, *má byť* zpať prijatá do československého štátneho sväzku, keď je od svojho manžela súdne *rozlúčená* alebo *rozvedená*, alebo keď sa stane *vdovou* a keď jej niektorá československá obec zaistí domovskú príslušnosť (§ 41.). Žena, ktorej manželstvo bolo príslušným súdom vyhlásené *za neplatné*, nadobudne ipso facto zpať československé štátne občianstvo (§ 37.).

Kto jako *nezletilý* následkom *prepustenia* alebo *neprítomnosti* svojho zákonného otca ztratil československé štátne občianstvo, *má byť* po smrti otca, alebo i za života otca keď sa stane *zletilým*, na svoju žiadosť zpať prijatý do československého štátneho sväzku, keď mu niektorá československá obec zaistí domovskú príslušnosť. K žiadosti nezletilého je treba pripojiť svolenie poručníka (§ 42.).

Repatriačný nárok podľa §§ 40., 41. a 42. zák. čl. L/1879, t. j. nárok na to, aby zpať byly prijaté do československého sväzku, t. j. aby bolo im udelené československé štátne občianstvo, majú len osoby, ktoré *prepustením*, *neprítomnosťou* alebo *vydatím*, alebo ktoré následkom *prepustenia* alebo *neprítomnosti* svojho manžela, prípadne zákonného otca, ztratily *československé* štátne občianstvo.

Vôbec neprislúcha repatriačný nárok osobám, ktorých československé štátne občianstvo zaniklo následkom legitimovania, alebo ohľadom ktorých bola vyslovená ztrata československého štátneho občianstva v smysle § 30. zák. čl. L/1879 alebo § 4. bod 3. ústavnej listiny, a to ani im, ani ich manželkám ani deťom.

Taktiež neznamená sa repatriačný nárok osobám, ktoré sa nestaly československými štátnymi občianmi. Žena, ktorá v dobe sňatku, uzavreného pred 28. októbrom 1918, bola príslušná do Košíc a ktorá 28. októbra 1918

bola po manželovi domovským právom príslušná do Budapešti, nemá repatriáčného nároku v Československej republike, pretože sňatkom neztratila československého štátneho občianstva. Následkom svojho vydaja menovaná síce ztratila domovskú príslušnosť v Košiciach nadobudnutím domovskej príslušnosti v Budapešti, ale v danom prípade nenastala ztrata žiadneho štátneho občianstva, pretože v dobe do 28. októbra 1918 obe obce patrily pod svrchovanosť toho istého štátu. Menovaná na základe domovského práva v Budapešti stala sa uhorskou štátnou občiankou podľa Trianonskej smluvy a československou štátnou občiankou nikdy nebola, preto československého štátneho občianstva ztratit nemohla a neprislúcha jej repatriáčny nárok podľa § 41. zák. čl. L/1879. (Nález N. s. s. č. 17.264/24, č. 1851/24 zo dňa 6. júna 1925, č. 12.606/25.) Ani osobám, ktoré v dobe do 28. októbra 1918 ztratily svoje bývalé uhorské štátne občianstvo *prepustením, neprítomnosťou* alebo *vydatím* (na pr. za štátneho občiana rakúskeho, francúzskeho atď.), alebo následkom *prepustenia* alebo *neprítomnosti* svojho manžela, prípadne zákonného otca, nepriznáva sa repatriáčny nárok v Československej republike ani v tom prípade, keď dotyčné osoby v dobe ztraty svojho bývalého uhorského štátneho občianstva mali domovskú príslušnosť v obci, ktorá teraz náleží Československej republike. Osoby také československými štátnymi občianmi nikdy neboly a preto nemohly československého štátneho občianstva ztratit a nemôže im prislúchať repatriáčny nárok v Československej republike. Osobám takým snád prislúcha repatriáčny nárok voči terajšiemu Uhorsku.

Samé podanie žiadosti o prijatie do domovského sväzku nemá účinku repatriáčného, ale je treba o nazpät udelenie štátneho občianstva žiadať u príslušného úradu. (Nález N. s. s. č. 6034/20.)

Repatriáčny nárok podľa §§ 40., 41. a 42. zák. čl. L/1879 je odvislý od toho, či dotyčnému niektorá tuzemská obec prisľúbi domovskú príslušnosť, znamená, že keď dotyčnému žiadna obec tuzemská nezaistí domovskej príslušnosti, tak v takom prípade nemôže repatriáčného nároku uplatňovať. V prípade repatriacie ťažiskom rozhodnutia je obec a nie ministerstvo, lebo ministerstvo žiadateľovi *musí* udeliť štátne občianstvo, keď takej osobe zaistí niektorá obec domovskú príslušnosť, kdežto obci zákon neukladá povinnosť, aby zaistila domovské právo mimo prípadu § 5. zák. č. 222/1896 r. z.

Žiadosti o udelenie čl. štátneho občianstva podávajú sa podľa § 9. zák. čl. L/1879 u župného úradu, v ktorého obvode žiadateľ *býva*, kdežto žiadosti o nazpät prijatie do štátneho sväzku v prípadoch §§ 38., 39., 40., 41. a 42. podľa § 43. a žiadosti o prepustenie zo štátneho sväzku podľa § 21. a § 27. zák. čl. L/1879 majú byť podané u župného úradu, do obvodu ktorého patrí obec, v ktorej v prípade repatriacie bola žiadateľovi zaistená domovská príslušnosť a v prípade prepustenia v ktorej má domovskú príslušnosť.

Ďľa § 47. zák. čl. L/1879 *výnimky z toho zákona sú pripustné oproti tým štátom, s ktorými uzavreté byly v tomto vzťahu smluvy, pokiaľ tieto smluvy obsahujú odchyľne ustanovenia od prítomného zákona.*

Taká smluva bola uzavretá so Severoamerickými Spojenými štátmi zák. čl. XLIII/1871, dľa ktorej uhorský štátny občian, ktorému bolo udelené občianstvo Spojených Štátov Severoamerických, tratil súčasne uhorské štátne občianstvo, anižby bolo treba žiadať o prepustenie z uhorského štátneho sväzku. Táto smluva od 28. októbra 1918 voči Československej republike pozbudla platnosť, lebo to bola medzištátna smluva len s bývalým Uhorskom a Rakúskom uzavretá.

Také medzištátne smluvy podľa § 47. zák. čl. L/1879 byly považované a vzhľadom na ustanovenie § 19. úst. zákona č. 236/20 aj teraz sú považované za vnútroštátnu pozitívnu normu právnú, zakladajúcu subjektívny právny nárok, na pr. smluva Brnenská, smluva s Poľskom a smluva s Nemeckom. Mierové smluvy nie sú *medzištátnymi smluvami* v smysle § 47. zák. čl. L/1879 ani § 19. úst. zákona č. 236/20.

Ohľadom domovskej príslušnosti stanoví § 13. úst. zákona zo dňa 9. apríla 1920, č. 236. Sb. z. a n., že *dosavadne ustanovenia o nabývaní a pozbývaní domovského práva, pokiaľ týmto zákonom sa nemenia, zostávajú v platnosti. Pre povinnosť obce prijímať do sväzku obecného platia ale na bývalom území uhorskom ustanovenia zákona zo dňa 5. decembra 1896, č. 222. r. z.*

V dôsledku toho na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi zostaly naďalej v platnosti ustanovenia §§ 5. až 18. zák. čl. XXII/1886 mimo ustanovení o povinnosti obce prijímať do domovského sväzku §§ 10. a 11., ktoré boly nahradené rak. zák. zo dňa 5. XII. 1896, č. 222. r. z. Dľa zák. zo dňa 5. XII. 1896 č. 222. r. z. nabýva nárok na výslovné prijatie do domovského sväzku taký čl. štátny občan, ktorý po dosiahnutí svojprávnosti po desať rokov, ktoré predchádzajú žiadosť za právo domovské, dobrovoľne a nepretržite v obci sa zdržoval. Do 10ročného pobytu v niektorej obci na Slovensku treba počítať aj dobu, po ktorú sa stránka i pred dňom, než úst. zákon zo dňa 9. apríla 1920, č. 236. Sb. z. a n. nadobudnul účinnosti, v obci zdržovala. Pri tom je ľahostajné, či dotyčná osoba predtým, t. j. pred prevratom bola uhorským alebo rakúskym štátnym občanom. Pre nárok na udelenie domovského práva stačí, keď osoba, o ktorú sa jedná, bola aspoň v čas podania žiadosti o prijatie do domovského sväzku československým štátnym občanom. (Rozh. min. vnútra č. 23.564/24.) Domovské právo v obci nabýva sa uplatnením a uznaním nároku, a preto námietka, žeby sa cit. zákonu dávala zpätočná platnosť je neodôvodnená.

Rozhodnutie o prijatí do domovského sväzku podľa § 2. zákona č. 222. z r. 1896 r. z. má povahu deklaratornú a pôsobí späť ku dňu, kedy *bol vznesený nárok* na prijatie. (Nález rak. s. s. č. 1659/1914.)

Dľa § 2. zákona zo dňa 5. decembra 1896 r. z. nabýva nárok na výslovné prijatie do domovského sväzku obce pobytu ten čl. štátny občan, ktorý desať rokov *dobrovoľne a nepretržite* sa zdržuje a není treba, aby jeho usadenie v obci bolo oznámené v smysle § 9. zák. čl. XXII/1886.

Spomenuté ustanovenie rozoznáva *pretrhnutie* a *stavenie* desaťročnej lehoty dobrovoľného nepretržitého zdržovania sa v obci. *Pretrhnutie* má za následok, že desaťročná lehota musí začať znovu bežať a dosavadné zdržovanie sa v obci sa nezapočítavá, kdežto pri *stavení* desaťročnej lehoty predtým uplynutá doba započítavá sa do ďalej nasledujúcej lehoty zdržovania sa v obci.

Desaťročná lehota dobrovoľného nepretržitého zdržovania sa v obci *pretrhuje* sa dobrovoľným prerušením pobytu, kdežto *stavi* sa nedobrovoľným pobytom alebo nedobrovoľným prerušením pobytu.

Z ohľadu na ustanovenie § 5. zák. čl. XXII/1886 a § 16. zák. čl. V/1903 nemôže byť príslušnou domovským právom do niektorej československej obce osoba, ktorá není československým štátnym občanom. Dľa § 16. zák. čl. V/1903 cudzinec do domovského sväzku môže byť prijatý len vtedy, keď bolo mu udelené československé štátne občanstvo a môže mu obec domovské právo zaistiť (prisľúbiť — do výhľadu postaviť) pre prípad naturalizácie len vtedy, keď dotyčný už päť rokov býva na území Československej republiky a vyhovel tu vždy predpisom, platným ohľadom evidencie cudzincov.

Dľa § 5. zákona zo dňa 5. decembra 1896, č. 222. r. z. cudzozemci a osoby, ktorých štátne občanstvo není možné preukázať, nadobudnú za podmienok v § 2. ustanovených *nároku* na sľub, že budú prijatí do sväzku domovského niektorej obce československej; prijatie ale stane sa len potom účinným, keď osoby tieto nadobudnú československého štátneho občanstva.